

24.12.2004.

Vol.1 , Broj 20.

Ministarstvo poljoprivrede ,
 šumarstva i vodoprivrede
 Republike Srbije

Izveštaj pripremio : Institut
 za primenu nauke u poljo-
 privredi

Email:
 office@stips.minpolj.sr.gov.yu

telefon:
 011-
 3616283

20

www.stips.minpolj.sr.gov.yu

ŽIVA STOKA

Rast cena teladi simentalске rase		1
Cene tovljenika stagniraju		2
Slabija ponuda jagnjadi		2
Cene žive stoke na stočnim pijacama		3
Cene stoke i vesti iz Hrvatske		4-5

Rast cena teladi simentalске rase i stagnacija cena krava za klanje i tovne junadi preko 480 kg

Posle kraćeg perioda mirovanja cena, telad do 160 kg. simentalске rase beleži porast cena tako da u

periodu od 13.-19.12.2004. dominira cena od 180-190 din/kg uz minimalnu zabeleženu u Subotici 140 dinara i maksimalnu u Novom Sadu, Beogradu-Obrenovcu i Pančevu 200 din/kg.

Blagi porast cena zabeležen je i kod teladi holštajn-frizijske rase uz dosta slabiju ponudu. Dominirala je cena od 160-170 din/kg. minimalna je zabeležena u Subotici 120, a maksimalna u Somboru 170 din/kg.

U kategoriji junadi do 300 kg simentalске rase prosečna ponuda i slabija potražnja, dominantna cena od 130 din/kg.

U istoj kategoriji junadi holštajn-frizijske rase veoma slaba ponuda i dostignute sledeće cene: u Kragujevcu 120 din/kg, u Zaječaru 125 diara i u Somboru 140 din/kg.

Tovna junad preko 480 kg. težine beleži stagniranje cena. U većini mesta je dominirala cena od 125 din/kg koja je ujedno i maksimalna u ovom periodu uz minimalnu u Subotici - 110 din/kg.

Zanemarljivo mala ponuda u

proteklom periodu bila je u kategoriji priplodnih junica (Kragujevac 110 din/kg i Sombor 160 dinara).

I u kategoriji priplodnih krava holštajn-frizijske rase beležimo ponudu samo u ova dva mesta (Kragujevac po ceni od 90 i Sombor 110 din/kg).

Malo bolja ponuda ostvarena je u kategoriji priplodnih krava simentalске rase goveda. Dominirala je cena od 160 din/kg koja je ujedno i maksimalna dok se u Kragujevcu prodavala po ceni od 95 din/kg, u Vranju za 100 dinara, a u Somboru 110 din/kg.

Dosta slaba ponuda i potražnja zabeležena je i u kategoriji krava za klanje holštajn-frizijske rase. Prosečna cena je iznosila 70 dinara jer se u Novom Sadu prodavala po 65, Kragujevcu 70, a u Somboru 75 din/kg.

Kod izlučenih krava za klanje simentalске rase beležimo stagniranje cena pa je dominantna i u ovom periodu iznosila 80 din/kg, uz minimalnu u Zaječaru i Beogradu-Obrenovcu 75 dinara i maksimalnu u Vranju i Somboru 90 din/kg.

Cene tovljenika stagniraju

Dobra ponuda i umerena potražnja doprineli su stagniranju cena tovljenika na većini pijaca protekle nedelje. Kod tovljenika 80-130 kg, u odnosu na prošlu nedelju, samo na dve pijace došlo je do promene cene: rast sa 95 na 100 din/kg u Kraljevu i pad sa 100 na 95 din/kg u Smederevu.

Na ostalim pijacama cene su nepromenjene i variraju od 90 din/kg u Pirotu i Zaječaru do 110 din/kg u Loznici, N.Sadu i Zrenjaninu.

Tovljenici preko 130 kg prodavani su od 80 din/kg u Kraljevu, Zaječaru i Subotici do 105 din/kg u Zrenjaninu. Jedina promena cene zabeležena na pijaci u Zrenjaninu gde je sa prošlonedeljnih 110 cena pala na 105 din/kg.

U protekloj nedelji prasad do 15 kg su bila najskuplja na pijaci u Kikindi (160 din/kg), a najjeftinija u Zaječaru i N.Sadu (120 din/kg). Rast cene za 10-20 din/kg zabeležen je u Kragujevcu, Loznici, Vranju i Kikindi, dok je pad

cene sa 135 na 130 din/kg zabeležen u Nišu. Na ostalim pijacama cene stagniraju.

Dobra ponuda i potražnja prasadi do 25 kg doprinela je rastu cena za 10-20 din/kg na pijacama u Kragujevcu, Kraljevu, Vranju i Kikindi. Na ostalim pijacama cene su nepremenjene.

Cena prasadi do 25 kg varira od 120 din/kg u Kraljevu, Smederevu i Zaječaru do 140 din/kg u Kragujevcu, Pirotu i Zrenjaninu

Krmače za klanje preko 130 kg i dalje su najjeftinije na pijaci u Zaječaru (75 din/kg), dok su najskuplje bile u Kragujevcu (95 din/kg).

Rast cene za 5 din/kg zabeležen je u Beogradu-Obrenovac, Kragujevcu i Nišu, dok je pad cene sa 85 na 80 din/kg zabeležen u Smederevu.

Na ostalim pijacama cene stagniraju.

Slabija ponuda jagnjadi

U praćenoj nedelji beleži se dobra ponuda ovaca sa cenom u rasponu od 80 din/kg (koja ujedno predstavlja i dominantnu cenu), do 100 din/kg (Beograd-Obrenovac, Loznica, Požarevac i Smederevo).

Ovnovi za priplod imaju višu cenu u odnosu na predhodnu nedelju. Najniža cena za ovu kategoriju bila je 100 din/kg (Kraljevo, Vranje i Zaječar) a najviša u Pančevu (150 din/kg).

Ponuda dviski je bila slaba i one su se prodavale na samo pet od osamnaest praćenih pijaca. Cena im je bila od 90 din/kg (N.Sad) do 110 din/kg (Beograd-Obrenovac, Kragujevac i Kraljevo).

Za šilježad se beleži najniža cena u

Kraljevu (100 din/kg), a najviša u Pančevu (140 din/kg). Dominantna cena za ovu kategoriju je 110 din/kg.

Jagnjad su imala slabiju ponudu u odnosu na predhodnu nedelju ali je dominantna cena ostala ista (150 din/kg). Po najnižoj ceni su se jagnjad prodavala u Kraljevu (130 din/kg) a najviša cena se beleži u Pirotu (170 din/kg).

Ponuda koza je bila slaba. Cena im je bila u rasponu od 65 din/kg (Piroto) do 90 din/kg (Sombor).

Jarad su imala dosta neujednačenu cenu i ona je bila od 100 din/kg (Kragujevac i Niš) do 140 din/kg (Piroto, N.Sad i Sombor).

Cene žive stoke - stočne pijace u Srbiji za period 13-19.12. 2004. godine

Jedinica mere din/kg	Težina/ uzrast	Rasa	Centralna Srbija													Vojvodina						Srbija			Dominantna cena		
			Beograd	Obrenovac	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Niš - Beljin	Piroć	Požarevac	Smederevo	Ospionica	Vranje	Zajčar	Kikinda	Novi Sad	Pančevo	Sombor	Subotica	S.Mitrovica	Zrenjanin	Dominantna cena Srbija	Dominantna cena Srbija	#N/A	Dominantna cena Vojvodina	
Dviske		sve	110	---	110	100	---	---	---	---	---	110	---	---	---	---	90	---	---	---	---	---	110	110	#N/A	---	
Jagnjad		sve	140	---	150	130	140	140	170	140	150	150	150	150	---	---	150	150	---	---	---	---	150	140	150	---	
Jarčići		sve	---	---	100	115	120	100	140	---	---	120	---	---	---	---	140	130	140	---	---	---	140	100	140	---	
Junad	do 300 kg	HL	---	---	120	---	---	---	---	---	---	---	---	125	---	---	---	140	---	---	---	---	---	---	---	---	
Junad	do 300 kg	SM	140	---	125	120	---	130	120	120	---	---	130	---	---	---	150	---	---	---	---	---	120	120	150	---	
Junad	>480 kg	sve	120	---	125	120	125	120	115	---	---	125	120	115	---	---	120	---	125	---	110	---	120	120	---	---	
Koze		sve	---	---	85	70	80	---	65	---	---	75	70	---	---	---	---	80	90	---	---	---	70	70	---	---	
Krave za klanje		HL	---	---	70	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	65	---	75	---	---	---	---	---	---	---	
Krave za klanje		SM	75	---	80	80	80	80	---	80	80	80	90	75	---	---	80	---	90	---	---	80	80	80	80	---	
Krmače za klanje	>130 kg	sve	85	---	95	80	90	90	---	---	---	80	---	75	---	---	80	---	80	---	---	---	80	80	80	---	
Ovca		sve	100	---	95	80	100	90	80	100	100	100	80	80	---	---	80	80	90	---	---	---	80	100	80	---	
Ovnovi za priplod		sve	120	---	130	100	---	---	---	110	110	100	100	100	---	---	120	150	---	---	---	---	100	100	---	---	
Prasad do 15 kg		sve	140	---	140	---	140	130	140	130	130	130	120	120	---	---	160	120	130	135	---	---	140	140	140	---	
Prasad do 25 kg		sve	130	---	140	120	130	125	140	---	---	120	130	120	---	---	130	130	130	---	---	---	130	130	130	130	
Priplodne junice		sve	---	---	100	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	160	---	---	---	---	---	---	---	
Priplodne krave		HL	---	---	90	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	110	---	---	---	---	---	---	---	
Priplodne krave		SM	160	---	95	160	---	---	---	---	---	100	---	---	---	---	---	---	110	---	---	---	160	160	110	---	
Šilježad		sve	120	---	110	100	120	---	---	120	115	---	---	---	---	---	110	140	110	---	---	---	120	120	110	---	
Telad	80-160 kg	HL	140	---	150	---	---	---	---	---	---	---	---	170	---	---	160	165	170	---	120	---	170	---	---	---	
Telad	80-160 kg	SM	200	---	170	180	185	190	150	160	175	190	---	---	---	---	200	200	170	---	140	---	200	190	200	---	
Tovljenici	80-130 kg	sve	100	---	100	100	110	100	90	100	95	100	90	90	---	---	110	100	100	---	95	110	100	100	110	---	
Tovljenici	>130 kg	sve	95	---	95	80	100	90	---	---	90	90	80	80	---	---	100	100	90	---	80	105	90	90	100	---	

CENE STOKE U HRVATSKOJ ZA PERIOD 06. - 12.12.2004.	Tip	Zagreb	
		kn/kg	din/kg
tele simental (80<160 kg)-calf .	1.Min	21,00	214,20
	2.Max	24,00	244,80
	Prosek	22,75	232,05
tele holstajn (80<160kg)-calf .	1.Min	20,00	204,00
	2.Max	20,00	204,00
	Prosek	20,00	204,00
junica simental (za klanje)-heifer .	1.Min	12,00	122,40
	2.Max	13,00	132,60
	Prosek	12,50	127,50
junica holstajn (za klanje)-heifer .	1.Min	12,00	122,40
	2.Max	12,00	122,40
	Prosek	12,00	122,40
bik simental (>450kg)-young bull .	1.Min	13,00	132,60
	2.Max	15,00	153,00
	Prosek	13,75	140,25
bik holstajn (300<450 kg)-young bull .	1.Min	12,00	122,40
	2.Max	13,00	132,60
	Prosek	12,50	127,50
krava simental (za klanje)-cow .	1.Min	6,00	61,20
	2.Max	8,00	81,60
	Prosek	6,75	68,85
prasad (25-35 kg)-suckling pig .	1.Min	11,00	112,20
	2.Max	15,00	153,00
	Prosek	12,75	130,05
svinja (80-120 kg)-pig .	1.Min	10,50	107,10
	2.Max	13,00	132,60
	Prosek	11,38	116,08
krmača (za klanje)-sow .	1.Min	6,00	61,20
	2.Max	9,00	91,80
	Prosek	7,25	73,95

Meso zaražene svinje otpremljeno je u Sesevski Kraljevac i tu će biti uništeno u Agroproteinci, a vlasniku će država naknaditi štetu. To je treći ovogodišnji slučaj trihinele otkriven na tovnim svinjama u Cetinskoj krajini gde je kolinje pri kraju, a zaklano je ukupno 12.900 svinja što je za čak 5000 manje nego prošle godine, doznaje se od upravnika lokalne Veterinarske stanice.

(izvor: TISUP; obrada STIPS)

VESTI

Brazil - rekordan izvoz goveđeg mesa u prvih devet meseci 2004

U prvih devet meseci ove godine izvoz svežeg i smrznutog goveđeg mesa iz Brazila povećan je u odnosu na prošlu godinu za 52 posto. Najveći skok zabeležen je kod izvoza goveđeg mesa u Rusiju za 95 posto i u Egipat za 54 posto.

Izvoz u te dve zemlje čini trideset posto ukupnog izvoza goveđeg mesa iz Brazila. Posebno je zanimljiv rast izvoza na rusko tržište. S obzirom da je Rusija jednostrano propisala kontingente na uvoz u aprilu 2003. godine kako bi zaštitila domaću proizvodnju, a s druge strane u ovoj godini Rusija je dva puta zabranila uvoz iz Brazila zbog svinavke i šapa.

U Rusiju se iz Brazila uglavnom izvozilo prerađeno meso koje nije bilo uključeno u zabranu. Izvoz u 15 starih članica EU povećan je za 25 posto. Najveći rast zabeležen je u izvozu na holandsko tržište (31%), zatim na italijansko tržište (22%), kao i na nemačko tržište (46 %). Rast izvoza na EU tržište je manji u odnosu na ostala ciljana tržišta.

(izvor: TISUP; obrada STIPS)

Hrvatska - U Sinju novi slučaj trihinele

U Veterinarskoj stanici u Hrvacama pokraj Sinja danas je otkriven novi slučaj trihinele na mesu svinje koju je vlasnik kupio na stočnoj pijaci u Zadvarju a dovezena je iz Slavonije.

POTREBE U EGZOGENOM FOSFORU ZA ISHRANU MLEČNIH GRILA

Nezavisno radeći, naučnici Francuske i USA došli su do sličnih rezultata: smanjenje dodatog fosfora u obroku i prirodija ishrana grla povećava mlečnost i smanjuje troškove proizvodnje. Akcent je na zaštiti životne okoline.

Najnoviji napor u proizvodnji mleka dolazi iz razvijenih zemalja koje, uprkos velikoj mlečnosti grla, ne odustaju od unapređenja. Istraživanja pokazuju da je potrebno smanjiti učešće egzogenog fosfora u obroku muznih grla u odnosu na preporuke NRC* i INRA** iz protekle dekade. Ovo je izazov za stručnjake, praktičare, da dostignuća nauke primene u praksi. (*NRC = National Research Council/USA; INRA** = Institut National de la Recherche Agronomique/France.)

Jedan od ključeva za smanjenje upotrebe dodatka hrani na bazi fosfora je drugačiji pristup zaštiti čovekove okoline. Naime, porastom mlečnosti i broja muznih grla rasla je i proizvodnja organskog đubriva koje ne trebaju ratarske kulture. Upotreba prekomerne količine egzogenog fosfora u ishrani ogromnog broja muznih grla može dovesti do velikog zagađivanja tla i kapilarnog potencijala vodotokova te smanjenja kvaliteta ratarskih/povrarskih kultura.

Na istoj površini zemljišta povećava se broj visoko proizvodnih grla što ne može dugo da traje. Ovde je u pitanju disproporcija proizvodnje đubreta i ne postojanja tržišnih uslova za plasman kvalitetnog, obrađenog gnojiva (ovu tendenciju smo primetili na velikim farmama tokom 1994. u Srbiji, a priložena slika je iz tog perioda – prim. autora). Na slici je potrebno primetiti malu količinu slame ispod muznog grla na kvalitetno obrađenom podu štale i osoku koja slobodno otiče u odvod iza grla gde se skuplja bez suvišne suve materije u sadržaju (grla su čista i dobrog zdravstvenog statusa). Ovakve ekskremete je lakše obraditi i plasirati na tržištu kao krajnji proizvod.

Osim u onečišćenju okoline cena prevelikog učešća fosfora u obroku izražava se u finansijskom gubitku od 100 miliona US\$ u Americi i nepotrebnoj proizvodnji 200000 tona otpadnog fosfora u izmetu preživara u Francuskoj, respektivno na godišnjem nivou.

Imajući ovakvo stanje u vidu naučnici su postavili pitanje zašto je industrija stočne hrane na obe strane Atlantika prihvatila za 25% više učešće fosfora nego što su preporuke iz osamdesetih godina prošlog stoleća (obroci danas sadrže, prosečno, 4,5 grama fosfora po kilogramu suve materije hrane - 4,5gP/kgSM). Odgovor leži u interpretaciji podataka da više učešće fosfora u hrani može sprečiti izvesne manjkavosti u plodnosti muznih grla (podaci potiču iz '40. i '50-ih godina) unatoč nižem % fosfora korišćenom u tim ogledima. [Grila su bila hranjena senom i slamom, uz minimalnu upotrebu žitarica sa prosečnom mlečnošću od 12 kg/dan, bez dodavanja vitamina D. Preporučeno učešće fosfora je bilo 3,9gP/kgSM (slično preporukama iz '80-ih). Ove preporuke su značajno niže u odnosu na 4,5gP/kgSM danas.] Zaključeno je da je u pitanju mit o delotvornosti viška

fosfora na plodnost jer su skorašnja istraživanja pokazala da je dovoljno 3,0gP/kgSM.

Istraživanja iz 2002. daju jasniju sliku o razlozima i potrebi dodavanja fosfora obroku. U njima je akcent pomenen na sagledavanje mikrobiološke funkcije u buragu. Potrebe mikroorganizama su 4,0gP/kg svarljive organske materije što predstavlja nešto manje od 3,0gP/kgSM uobičajenog obroka. Međutim, ovakav nivo se ne postiže normalnom ishranom, naprotiv – viši je. Poređenja radi, podizanje učešća fosfora sa 3,4gP/kgSM na 5,7gP/kgSM kao i 3,7gP/kgSM na isti nivo ne uzrokuju povećanu mlečnost kao ni poboljšanje reproduktivnih pokazatelja (pojava estrusa, na primer). Istraživanja su bila opsežna i obuhvatila su 237 muznih grla tokom 23 nedelje laktacije.

Slične podatke daju i holandski autori uz napomenu da je nivo fosfora u evropskim proučavanjima niži od američkih (verovatno se radi o uticaju tržišta na održavanje ekstremne proizvodnje).

Najnovije preporuke

Sledeći normativi se mogu upotrebiti na farmama Vojvodine zbog visokog rasnog potencijala i dobrih zootehničkih uslova.

NRC preporučuje za odrasle (65 meseci stare) Holstein krave telesne mase 680 kg koje proizvode 3,5% mlečne masti i 3,0% proteina u kilogramu mleka sledeće odnose fosfora i mlečnosti: 3,2-3,5-3,6-3,8gP/kgSM za proizvodnju mleka od 25-35-45-55kg/dnevno, respektivno. (Nezahvalno je upoređivati biološke kapacitete grla ali smatramo da će napredni stočari pronaći meru i odnos tokom poređenja.)

Autori preporuka smatraju da se proizvođač treba kretati u uskom okviru od 3,2-3,8gP/kgSM. Takođe, preporučuju grupisanje krava po mlečnosti da bi se uspostavila što uža razlika između tabelarno datih potreba u fosforu i stvarnih potreba većeg broja grla.

Prava svarljivost fosfora u hranivima

Istraživanja fiziologije varenja krupnih i sitnih preživara u Svetu se sve više kreću u smeru minucioznih analiza koje uzimaju u obzir pravu svarljivost i ispravni odnos potreba za pojedinim činiocima u obroku.

Francuski podaci prave svarljivosti ukupnih fosfata iz hraniva za preživare se kreću na nivou od 65% pa do 68% u delikatnijim analizama.

Prosečni procenat svarljivosti fosfata u hranivima: žitarice(75), sporedni proizvodi mlinske industrije(68), uljane pogače(68), mahunarke(65), trave i silaža(66), riblje brašno(85) i rezanci šećerne repe(90).

Realnim se smatra prosečna svarljivost od 64% iz prosečne mešavine hraniva dok su trave procenjene na 70%.

Zaključak

Naši farmeri i vlasnici mešaonica stočne hrane su kupili dovoljno kompjuterskih programa za optimizaciju krmnih smeša te je, u narednom periodu, nužno izvršiti korekcije tabelarnih podataka. (Uobičajeno je da prodavac programa, s vremena na vreme, učini neophodne korekcije.)

Dušan N. Kovačević, dipl.inž.polj.

www.alternativnolecenjednk.com